

Juni 2015
No. 76



Skrædderhuset Hjørringvej
der hvor lægehuset ligger nu

SPEJLET *ET TILBAGEBLIK*

**Østervrå Lokalhistoriske
Forening**

Østervrå Tømmerhandel

Forord

Hvorfor skrive historien om Østervrå Tømmerhandel?

Der er flere grunde. Jeg er medlem af Østervrå Lokalhistoriske Forening og læser med stor interesse "Spejlet." Jeg er engageret i lokalhistorie, hvor jeg bor. Synes, at det er spændende at finde de gamle historier frem i lokalsamfundet og fortælle dem til de nye generationer.

Desuden virker det meget underligt på mig, når jeg besøger Østervrå i dag. Intet, absolut intet vidner om, at der "i gamle dage" lå en biograf, to to-etagers huse, en lagerbygning, to trælader en tømmer sav og en værkstedsbygning på de arealer, der slutteligen rummede Østervrå Tømmerhandel.

Der er altså grunde nok til at skrive historien, den væsentligste er dog, at det er min mor og far (Astrid og Jens Olesen), der startede og drev det, der senere kom til at hedde Østervrå Tømmerhandel.

Begyndelsen...

Når man vil skrive historien om Østervrå Tømmerhandel, er det selvfølgelig oplagt at begynde med begyndelsen. Problemet er bare, der er ingen startdato. Man kan vist sige, at Østervrå Tømmerhandel er vokset frem på baggrund af samfundsudviklingen i 1960'erne og de forretningsmæssige muligheder min far så.

For helt at forstå sammenhængen i ovennævnte, vil jeg give et kort rids af historien.

Min far og mor solgte i 1944 Lundergård ved Thorshøj og købte hus på Vinkelvej/Nygade.

Ud fra regnskabsbøgerne kan man se, at i 1946 indkøbes 1 stk tørvepresser for kr. 2.500..

I 1947 køber mor og far Vestergade 4.b.

Frem til 1954 bliver der produceret mange tørv. På et tidspunkt var der flere tørvepressere i produktion. Det var især hos Gunnar Jensen, Langmose, Edgar Skovsgaard, Gersholt og Villy Olesen, Krogen, at der blev gravet tørv.

Tørveproduktionen stoppede, fordi landets økonomi var blevet forbedret så meget efter krigen, at det var blevet muligt at importere bedre udenlandsk brændsel i form af kul, koks og briketter.

Hvad var mere naturligt for en tørvegrosserer end at starte en brændselshandel med de nye produkter? Det viste sig at være en god idé. Brændselshandelen voksede sig stor. På et tidspunkt blev der hver uge hentet flere læs brændsel på havnen i Hirsthals.

Som et supplement til brændselshandelen blev der forsøgt udviklet en briketpresser. Store mængder tørvesmuld skulle fyldes i uhyret, som så skulle presse det ud i briketform med en diameter på ca. 10 cm. Jeg husker ikke om produktionen var nogen stor succes, kun at det var et uhyre støvfylt job at fodre maskinen.

Allerede i 1954, da tørveproduktionen ebbede ud, købte far en tømmer sav af Charles Christensen for kr. 300. Charles Christensen havde – uden held - forsøgt sig med savskæleri oppe i Nørregade. Nu blev saven stillet op på lejet grund, for enden af den gamle trælade - op mod Vinkelvej. Charles Christensen, der var en yderst kompetent savskærer, blev ansat i dette job, og fra da af handler det om træ og tømmer.

Et problem for brændselshandelen omkring 1960 var, at man i Østervrå besluttede sig for at bygge et fjernvarmeværk, hvilket selvfølgelig var en voldsom konkurrence for salget af fast brændsel..

Heldigvis gik savskæleriet så godt, at der blev tænkt i en udvidelse af kapaciteten. Eneste udvidelsesmulighed var ned mod bækken. I 1959 købte mor og far 1300 m² jord af Christian Andersen, Vinkelvej. Et fantastisk heldigt tidspunkt! Etableringen af fjernvarmenettet gav en masse overskudsjord, som kvit og frit blev leveret til opfyldning af

vores have + det tilkøbte grundareal. Et meget stort projekt, da der skulle fyldes op til 4 meter jord på, for at komme op på nuværende niveau.

Udvidelser

Tresserne var et årti, hvor økonomien buldrede af sted. Det var årtiet, hvor parcelhusene blev bygget i tusindtal. Med andre ord var timingen med et savværk og en start på en tømmerhandel perfekt.

Det var travle år, hvor virksomheden voksede. Vokseværket kan måske bedst illustreres gennem de arealudvidelser, der fandt sted i disse år. I 1968 flyttede Ove Nielsen sin maskinhandel til Hjørring. Deres villa, der oprindeligt var bygget til biografdirektør Jens Olsen, blev købt samt en bygning indeholdende kontorfaciliteter og et værksted.

I 1970 købtes 910 m² jord af Jenny Kammersgaard. Arealet var beliggende i forlængelse af det areal, som i 1959 blev købt af Chr. Andersen.

I 1974 købtes 1093 m² af manufakturhandler Jørgen Jensen. I 1976 købtes Østervrå Biograf af mekaniker Arne Rasmussen og biografen omdannedes til butik og lagerhal. I 1978 byggedes en hal på 250 m² i forlængelse af Biografen – samtidig etableredes en ny indkørsel, hvilket betød at den gamle biografdirektørbolig, der rummede kontorfaciliteterne, blev revet ned.

Personale

De mange udvidelser og opbygningen af en tømmerhandel med det store varesortiment betød selvfølgelig også en forøgelse af personalet. Den tid var forbi, hvor far om aftenen og i weekenden sad og førte kassebog og skrev regninger ud - i hånden!

Min lillebror Bent, der er handelsuddannet, startede på Tømmerhandlen i 1969. På den tid var Charles Christensen og Poul Petersen ved tømmerhaven. Alfred Christensen barkedede af. I flere år var Lars Madsen altnuligmand. Den samme "Las" Madsen stak ikke op for bollemælk. Engang hvor han savede brænde med rundsaven stoppede han den pludseligt og gik sin vej uden at sige et ord. Det viste sig senere, at han havde savet et stykke af en finger. Han gik direkte til lægen uden at sige et ord.

Igennem årene har Finn Malling, Christian Jensen og Arne Boelskifte stået for kundeekspeditionen. Vagn Nielsen startede som chauffør, men kom senere på lageret. Som chauffør efterfulgtes han af Kaj Christensen og Kjeld Andreasen. Kontorsiden blev gennem årene styret af Birthe Jensen, Tony Jensen og Aase Olesen .

Igennem de mange år kunne man hver dag kl. 15 se mor vinke og samtidig høre hende råbe ud over pladsen: Kaffe!!! Sådan var det - hver dag!

Garager og sommerhuse

Den økonomiske optur i 60'erne betød også, at ganske almindelige mennesker begyndte at interessere sig for sommerhuse. I et forsøg på at komme ind på det marked blev der i løbet af nogle få år bygget 4 sommerhuse, som blev placeret henholdsvis i Sæby og i Lønstrup. Husene blev stort set færdigbygget på tømmerpladsen i Østervrå og derefter på lastbil fragtet til bestemmelsesstedet.

I samme periode blev der bygget og solgt en del garager, som også blev transporteret til køber på lastbil. Disse byggeaktiviteter stod Hertel Nielsen og Ejnar Mikkelsen for.

Afvikling

1980 ønskede far og mor at trække sig tilbage til pensionistlivets glæder. Der blev derfor frastykket 544m², som deres privatbolig lå på.

Firmaet omdannedes til et anpartsselskab med os tre børn, Else, Bent og undertegnede som ejere. Bent blev daglig leder af firmaet.

Tidernes ugunst gjorde, at firmaet i 1992 blev solgt til L. C. Hahn, Bindslev.

Efterskrift

For mig er det en tom fornemmelse at stå på den plet jord, hvor jeg er født og opvokset og hvor mine forældre har lagt deres livsværk og se, at alt er væk!

April 2013

Hans Ove Olesen

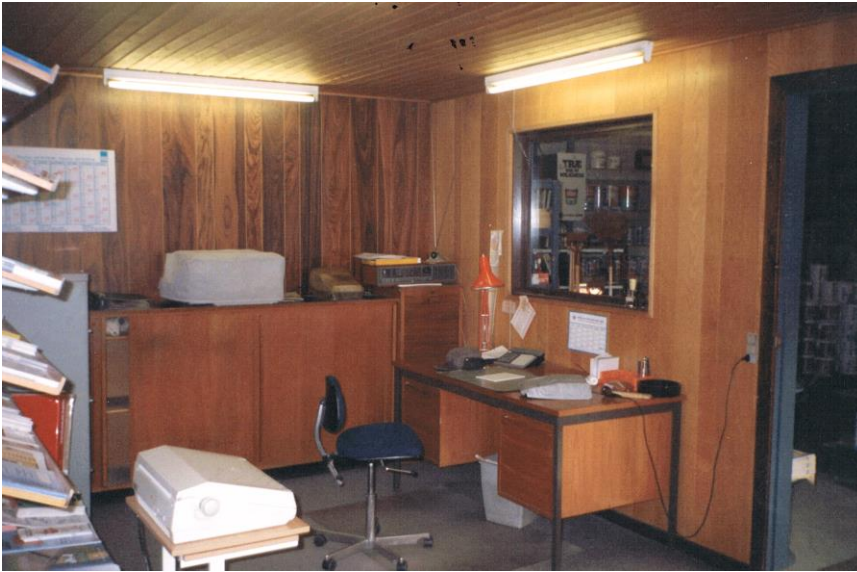
Tømmerhandel Butik 1992



Tømmerhandel kontor 1992



Tømmerhandel kontor 1992



Vraagaards Mølle

Af Jørgen Peder Clausager

(fortsat fra Spejlet nr. 74)

Som fortalt i første afsnit af beretningen om Vraagaards Mølle var den i 1891 blevet købt af Jens Christian Jensen, der havde en børneflokk på ikke mindre end 12.

Blandt børnene var Johanne, som blev født den 9. februar 1893; hun udvandrede i 1915 til USA, men var i 1960'erne hjemme i Danmark, hvor hun aflagde besøg hos Vraagaards Møllens daværende ejere, Sundbæk og Grethe Hejslet, til hvem hun efter sin hjemkomst til Albert Lea i Minnesota skrev følgende beretning (nogle af navnene og årstallene har hun efter de mange år fejlfusket):

Nu vil jeg fortælle eder, at min afdøde fader Jens Chr. Jensen købte Vraagaards Mølle 1890 og byggede en ny vandmølle; han havde Vraagaards Mølle fra 1890 til 1906, rejste fra Vraagaards Mølle 29. marts 1906, altså for 60 år siden, da var møllen i gang, der var mølledammen og bækken var så smukt og naturskønt, der var en gammel lade med stråtag, og storken boede hver sommer på lade; i det hus øst fra det gamle hus var to lejligheder; i den ene boede gamle Stine Andersen, som fulgte med som aftægtskone, da min fader i 1890 købte Vraagaards Mølle. I den anden lejlighed var ud til vejen en lejlighed for mølleforpagteren. Min fader lejede møllen ud en tid til en Jens Jacobsen; siden havde min fader selv møllen og lavede svine- og kostald i det østre hus. Far betalte alt for meget for møllen, og Chr. Andersens enke skulle have en meget stor pension. Han kom i gæld da han byggede møllen, og kom aldrig ud af sin gæld. 1905 gik han fallit, så blev Niels Andersen, Boelt, Hørby, ejer, siden Anders Christensen.

Andreas Christensen, født 1892, blev kaldt Brille-Andreas. Stuehuset brændte, hans

kone blev forbrændt da hun ville redde sin silkekjole. Han var vist ikke helt ærlig.

Nu har jeg sendt eder alle oplysninger om Vraagaards Mølle, mit kære gamle barndomshjem, som min fader og jeg elskede over alt på jorden. Og så siger jeg eder mange tak fordi I lod mig se mit gamle hjem igen. Den villa, I har bygget, er et af de smukkeste hjem, jeg har set i Danmark, [jeg] skulle nok lide at bo dér; I må være meget dygtige og flittige folk. Med ønsket om al held, lykke og fremgang.

Med hilsen, Johanne Hansen, 506 Hawthorne Street. Albert Lea, Minnesota, America

NB: Har været i America siden 1915, elsker mit modersmål og mit gamle fædreland Danmark.

Jens Christian Jensen måtte i 1905 opgive Vraagaards Mølle, som ved tvangsauktion dette år blev solgt til Thomas Christian Jensen i Frederikshavn. Hans transporterede den 19. april 1906 skøderetten til Niels Christian Nielsen, Boelt i Hørby Sogn, for 16.400 kr. Niels Christian Nielsen havde ikke engang Vraagaards Mølle i fire år, for den 13. januar 1910 mageskiftede han med Niels Nielsen fra Vraa By (ikke Østervraa), der havde nogle ubebyggede grunde i Vraa.

Niels Nielsen har næppe selv boet i Vraagaards Mølle, for ved folketællingen den 1. februar 1911 er beboeren den 48-årige Helene Cornelia Thomsen, hvis mand, tømrer Christen Martin Madsen er fraværende. Der anføres i denne folketælling ikke noget om jordbrug eller mølledrift. Og allerede den 29. juni 1911 blev Niels Nielsen erklæret konkurs, og møllen blev ved tvangsauktion solgt til gårdejer Niels Christian Nielsen, Birket ved Sindal, som transporterede skøderetten til Anders Christian Nielsen Christensen., hidtil Graven ved Sindal, for 21.150 kr. A.C.N. Christensen var født 14. juli 1864 i Bjergby Sogn, og døde som 79-årig aldersrentenyder på Ormholtvej (nuv. Erantisvej) i Østervrå den 12. maj 1944.

Vraagaards Mølles tid som fungerende kornvandmølle var ved at være forbi; og den 13. december 1917 solgte A.C.N. Christensen for 6.000 kr. en parcel af ejendommen til Østervraa Elværk, der installerede en turbine for at udnytte vandkraften til el-produktion. Det var under 1. verdenskrig, hvor der var vanskeligheder med at få dieselolie til motorerne på det i 1914 oprettede elektricitetsværk. Hvor længe elproduktionen blev opretholdt efter krigsafslutningen i 1918 vides ikke, men det varede ikke mange år. I 1921 og 1930 sad A.C.N. Christensen, der for øvrigt også havde en børneflokk på 12, fremdeles på Vraagaards Mølle, men alene som landbruger.

Anton Jakobsen slutter sin fremstilling af Vraagaards Mølle i Vendsysselske Aarbøger 1936 med følgende vemodige ord: "Senere er dette (elværket) atter nedlagt. Vandet ved møllen er givet frit løb, og naturskønheden dér er borte".

A.C.N. Christensen afstod altså Vraagaards Mølle forinden sin død, formentlig til Ejnar Havlund, for den 18. juli 1944 sælger denne til Sundbæk Hejslet. Ejendommen benævnes nu "Møllegaarden". Sundbæk Hejslet drev ejendommen som landbrug til 1972, da han sælger til Bent Christensen (1939-2004), som også drev landbrug, men som ved sin død boede på Mimosevej i Østervrå; han har altså afstået Møllegaarden forinden.

- o O o -

Matrikel nr. 9, Den sydvestlige Del, Torslev Sogn (og herunder i Peter Elmelund)

Anton Jakobsen i Vendysselske Aarbøger 1936, s. 256-259

Folketællinger:

1787:	T93
1801:	T100-102
1840	T108
1850:	TØ39
1855:	TØ51
1860:	T323
1870:	T71
1880:	T319
1890:	T145
1901:	T360
1911:	T136
1921:	T416
1930:	T, opslag 145